

TANKAR ANGÅENDE BEHOVET AF EN FÖR
SKOGSHUSHÅLLNINGEN ANSTÄLLD
ENTOMOLOG.

ANFÖRANDE VID ENTOMOLOGISKA FÖRENINGENS I STOCKHOLM
HÖGTIDSDAG DEN 14 DECEMBER 1896.

AF SVEN LAMPÅ.

Att entomologien, då den omfattar utforskandet af vissa insekters uppträdande och lefnadsvanor samt sätten att förekomma eller mildra de skador, som af dem åstadkommas, måste vara af stor betydelse äfven för skogshushållningen, detta lär väl ingen numera vilja bestrida. De personer, som hafva värden om skogarna sig anförtrodd, torde dock i första rummet erkänna detta och följaktligen liffigast instämma uti ett sådant påstående.

I ett land som Sverige, där den till skog afsedda marken utgör betydligaste delen af jordarealen, och hvarest utseppningen af skogsprodukter samt träindustrien antagit sådana dimensioner, att knappast något annat land kan uppvisa ett motstycke, blir det ju af allra största vikt, att på allt sätt söka skydda de uppväxande träden mot deras många fiender, bland hvilka insekterna ej kunna sägas vara de minst betydande. Något försök till en uppskattning af de skador, som hos oss åstadkommas genom dessa smådjur, har mig veterligen ej ännu blifvit gjordt; men om man tager hänsyn till de uppgifter om större eller mindre härjningar, som allt emellanåt förekomma dels å yngre planteringar och dels å äldre skogsbestånd, så måste förlusterna i verkligheten vara större, än mången anar eller tror. Utom sådana förödelse, som för en hvar äro märk-

bara, förekomma snart sagdt dagligen insektangrepp, hvilka visserligen kunna förefalla af mindre betydelse, emedan de af en yttlig betraktare ej ens observeras; men detta hindrar dock icke, att de på det hela taget förorsaka ansevärliga förluster såsom varande utbredda öfver större eller mindre delar af de ofantliga områden, som i vårt land äro bevuxna med skog. Det hårda klimatet skyddar ej ens mot skadeinsekterna, hvilket bäst bevisas däraf, att i vårt lands kallaste delar insekthärjningar stundom inträffa, icke allenast å mindre platser, utan äfven å landsträckor, som kunna mätas i kvadratmil.

De insekter, som äro roten och upphovet till detta onda, äro visserligen för insektkännaren redan tämligen väl bekanta såväl till art som lefnadssätt, men så lyckligt är ej förhållandet i fråga om de säregna omständigheter, som inverka på deras hastigare förökning och däraf följande massuppträdande; ty förklaringarna angående dessa, som man ibland får se i tryck, tillhöra mestadels suppositionernas område eller äro importerade från andra länder med olika naturbeskaffenhet och annat klimat.

Om denna och åtskilliga andra hithörande frågor skola på ett önskvärdt sätt kunna besvaras eller utredas, måste många-handa undersökningar ännu äga rum, då de flesta, som för sådant ändamål utförts, hafva visat sig alldeles otillräckliga eller mången gång ändamålslösa. Man måste därvid gå tillväga på ett annat sätt än hittills skett, om verklig nytta däraf skall kunna väntas; ty att först sedan en insekthärjning utbrutit och kanske uppnått sin kulmination anmoda en insektskunnig person att besöka platsen för att anställa undersökningar och göra iakttagelser under ett par eller kanske högst några få dagar, d. v. s. blott den tid, som i allmänhet erfordras för insamlandet af tillräckligt undersökningsmaterial — en sådan åtgärd kan ej leda till det åsyftade målet, äfven om den utländska forstlitteraturen sedermera anlitas, på det att någon föreskrift om utrotningsmedel måtte kunna meddelas. Ett sådant uppdrag kan snart sagdt hvilken insektsamlare eller entomolog som helst på anförda sätt utföra, om han har tid därtill, och man får ej häller under närvarande förhållanden begära mer af honom. Att lämna några värdefulla upplysningar, fotade på egna och inom landet vunna erfarenheter om insekthärjningarnas verkliga orsaker och bästa

sätten att förebygga och bekämpa dem — detta öfvergår helt enkelt hans förmåga. Samma torde äfven fallet vara med skogstjänstemännen själfva rörande detta ämne, ty största delen af deras studietid har varit upptagen af helt andra saker än skogsentomologi, hvilken i undervisningsplanen fått en mer underordnad ställning, som sannolikt aldrig kommer att väsentligt förbättras. Efter afslutade studier vid institutet få de helt annat att syssla med, nödgas ofta ombyta vistelseort eller företaga resor och blifva därigenom förhindrade att befatta sig med undersökningar, som böra ske vid därför lämpliga tillfällen, kanske under en följd af år. Entomologiska studier kunna således ej gärna af dessa tjänstemän utöfvas i annan form, än som ett tillfälligt tidsfördrif på lediga stunder, i fall hågen skulle ligga åt det hållet. Erfarenheten har dessutom tillräckligt visat, att ej ens entomologer i egentlig mening under nuvarande förhållanden äro så kvalificerade, att de kunna uträtta något anmärkningsvärdt mot härjningar af insekter, och för min del vill jag nästan påstå, att för tillfället ingen i det fallet verkligt kompetent person finnes att tillgå samt att det torde dröja länge innan någon framträder, som under en längre tid genom grundliga studier satt sig tillräckligt in uti detta ämne och haft tillfällen att göra egna rön och iakttagelser. Detta kan ingen göra utan ekonomiskt oberoende, hvarför staten måste träda emellan för att söka bereda en anständig bergning åt den, som vill och kan ägna alla sina krafter åt detta ändamål. Då en sådan befattning en gång förr eller senare kommer till stånd, kan dess besättande alltså blifva litet brydsamt, men sedermera komma nog yngre personer att meritera sig därför.

För att innehafvaren af en dylik befattning skall kunna fylla sin plats och anses fullt sakkunnig i sitt ämne, erfordras, enligt mitt förmenande, att han redan från ungdomen hyst ett lefvande intresse för insekternas studium och äger erforderlig skicklighet i artbestämning; att han är hemmastadd uti den hithörande utländska litteraturen; att han genomgått skogsinstitutet samt praktiserat åtminstone så pass mycket, att han kan bedöma, om ett träd eller skogsbestånd är friskt eller på något sätt angripet m. m.

Slutligen bör jag kanske här nämna något om de ar-

beten och åligganden, hvilka jag anser böra i första hand tillkomma en skogsentomolog; ty att en sådan tjänsteman förr eller senare måste tillsättas, därom är jag alldeles öfvertygad. Att nu på rak arm uppgifva allt hvad han bör och kan uträtta, torde dock blifva för mig vanskligt nog, då jag ej är forstman; men jag vill dock försöka, förvissad om, att Kongl. Domänstyrelsen, skogsstaten och enskilda nog skola efter hand komplettera min promemoria. Det kunde dessutom kanske anses som en underlåtenhet af mig, att nu med tystnad förbigå just denna sak. Skogsentomologens åligganden skulle att börja med blifva följande:

1. Att noga följa och studera i skog och planteringar förekommande insekthärjningar, om så ske kan ända från deras begynnelse och under hela förloppet samt slutligen de verkningar och följder de åstadkomma för framtiden. För den skull kan det blifva nödigt, att entomologen emellanåt uppehåller sig åtminstone tidtals vid de af insekter härjade platserna, för att på stället göra sina undersökningar och uppfödningsförsök.

2. Att efter rekvisition och förordnande af Kongl. Domänstyrelsen besöka de ställen, där insektangrepp äro för handen, för att tillhandagå med råd och upplysningar.

3. Att undersöka och bestämma insända skadeinsekter, besvara skriftliga förfrågningar rörande sådana samt föreslå åtgärder, såväl mot dessa som rörande behandlingen af redan skadade skogsbestånd eller planteringar.

4. Att pröfva utrotningsmedels verkningar samt kontrollera sådana, som i handeln utbjudas till salu.

5. Att noga studera den utländska litteraturen rörande skogsinsekterna och ompröfva hvad denna innehåller, som kan vara tillämpligt på våra förhållanden.

6. Att sätta sig i förbindelse med intresserade personer öfver hela landet för erhållande af uppgifter om inträffade insektangrepp och fullständigare material till statistiska uppgifter rörande skadeinsekternas utbredning samt omfånget af de förluster, som genom dem åstadkommas m. m.

7. Att genom undersökningar söka komma snart utbrytande insekthärjningar på spåren, för att om möjligt bereda tillfälle att vidtaga åtgärder till deras förekommande.

8. Att följa och anteckna väderleksförhållandena, för att söka utröna deras inverkan på skadeinsekternas uppträdande och förökning.

9. Att afgifva utlåtanden till myndigheter rörande skogs-entomologiska frågor.

10. Att afgifva årsberättelser samt författa och sprida populära uppsatser om skogsinsekter bland den större allmänheten.

11. Att föranstalta om utförandet af naturtrogna teckningar, framställande skadeinsekter och deras förvandlingsstadier samt af dem angripna växtdelar.

12. Att upprätta en instruktiv samling af för skogshushållningen nyttiga och skadliga insekter, hvilken bör hållas tillgänglig för hvar och en, som däraf önskar taga del, samt att uppsätta mindre dylika för skogsskolornas behof.

13. Att, om så ske kan, under vintern lämna undervisning rörande skogsinsekterna vid ofvannämnda skolor och möjligen äfven vid skogsinstitutet.

14. Att göra observationer angående våra såsom nyttiga eller skadliga ansedda skogsfåglar, för att utröna deras inflytande på skadeinsekternas aftagande eller förökning.

Innan åtgöranden vidtagas för upprättandet af en skogsföröksstation, torde vara lämpligast, att förskaffa sig noggrann kännedom om, hur sådana äro inrättade och hvilka uppgifter de hafva fått sig tilldelade i utlandet, i fall sådana därstädes finnas, af hvilka vi kunna hafva något att lära. Bäst vore kanske dock, att låta denna fråga anstå tills en skogsentomolog varit anställd nog länge för att hafva hunnit vederbörligen sätta sig in i förhållandena och finner en fast station nödvändig, för att han skall kunna på bästa sätt fullgöra sina åligganden.

Att en försöksstation, inrättad för landtbrukets behof, skulle på samma gång kunna tillfredsställa äfven skogshushållningens, har kanske en eller annan antagit som gifvet; men för min del kan jag ej biträda en sådan åsikt, då jag anser, att båda dessa våra viktiga hufvudnäringar skulle därigenom blifva mindre väl betjänta. Stationens för landtbruket tjänstemän komma antagligen ej att kunna lämna skogstjänstemän eller enskilda skogshushållare annat biträde, än att bestämma de insekters art och namn, som ditsändas för sådant ändamål; ty att gifva råd hur

med skogar eller planteringar bör förfaras vid insekthärjningar, därtill komma de helt naturligt att sakna nödiga förutsättningar. Lika litet som det kan låta sig göra att lämna landtbrukaren verkligt goda och praktiska råd mot de för åker och äng skadliga insekterna, utan att vara något hemmastadd uti jordbruket, lika litet lär det kunna ske i fråga om skogsinsekterna, utan att i erforderlig grad vara förtrogen med grunderna för skogshushållningen. Det är dessutom en betydlig skillnad uti, och kräver andra hjälpmedel för att studera de insekter, som lefva på mer örtartade växter, än sådana, som äro hänvisade till träden. Att af vederbörande erhålla det jämförelsevis obetydliga penningebelopp, som fordras för en skogsentomologbefattning, borde väl ej möta stora hinder, om man vill taga hänsyn till de inkomster, statsverket erhåller från de allmänna skogarna, hvilka numera få räknas i millioner och antagligen komma att allt framgent ökas, ju mer kronoskogarna tillväxa i areal och afkastningsförmåga.

En eller annan kan möjligen tycka det vara väl tidigt, att nu framkomma med önsknings rörande tillsättandet af en skogsentomolog, då så nyligen en entomologisk försöksstation för landtbruket m. m. blifvit beslutad, och innan man sett hvad denna kan komma att uträtta. Men då behöfvat af entomologiskt biträde kan vara lika stort för den ena hufvudnäringen som för den andra, och man funnit det klokt och ändamålsenligt att anskaffa sådant för en af dessa, är det väl ej skäl att stanna på halfva vägen, utan i stället taga steget fullt ut, då kostnaderna härför blifva jämförelsevis obetydliga. Märkvärdigt kan det förefalla en hvar, att vederbörande myndigheter eller de många enskilda innehafvarna af större skogsområden ej långt före detta gått i författning om anskaffandet af sakkunnigt biträde mot insektangrepp, då sådana af stor omfattning så ofta förekomma i våra skogar.

Till föreståndare tillsvidare för statens entomologiska försöksanstalt förordnades den 29 januari af Kongl. Maj:t statsentomologen SVEN LAMPA.